

G A I A

S A J T Ó S Z E M L E

2002. november

XX. évf., 386. szám

SZERKESZTŐSÉGI

Berlusconi nem Firenzét félti

2002.11.06. Ámon Ada, Energia Klub

Ez egy válaszcikk a napilapokban megjelenő tudósításokra, hírekre, melyek a holnap Firenzében kezdődő Európai Szociális Fórummal riogatják a jónépet. A cikkek üzenete nagyjából a következő szokott lenni: az antiglob csürhe megint Olaszországba megy - ráadásul egy ilyen gyönyörű városba - biztos törés-zúzás lesz és lerombolják az Uffizit is.

HÁT NEM!

Berlusconi nem Firenzét félti

Firenzében valamiért és nem valami ellen gyűlnek össze az európai civil szervezetek képviselői. Ez a pán-európai találkozót a demokrácia globalizálását tűzte zászlajára. Ez a világméretű mozgalom már régen nem arról híres, hogy leegyszerűsített, populista antiglobalista szlogeneket skandál. Aki veszi a fáradságot és belemerül a programba, melyet hosszas előkészületek után munkáltak ki a szervezők, láthatja, hogy pont a militarizmus, az agresszió megfékezése, a békés egymás mellett élés, az Európát feszítő szociális problémák megoldása a cél. Magyarországról több mint 300 ember vesz majd részt a háromnapos rendezvényen. Egyetemisták és nyugdíjasok, zöldek és szakszervezeti képviselők, nőszervezetek és a hátrányos helyzetűek jogaiért küzdők ülnek majd a Firenzébe tartó buszokon. Sokuknak ez lesz az első találkozása hasonlórú, de más országokban tevékenykedő civil szervezetekkel, mások már előadni mennek, mert felgyűlt e kis országban is annyi hasznos tapasztalat, mely érdemes a nemzetközi figyelemre. Megint mások csak érdeklődőként vesznek részt, mert sokat hallottak erről a mozgolódásról és meg szeretnék érteni. Más európai országok és egyéb kontinensek is hasonló delegáltakkal büszkélkedhetnek majd a találkozón. Firenzében, e történelmi ékszerdobozban tehát egy komoly eszmecsere zajlik majd és nem ködöbálás, vagy vas husángok suhogtatása.

A manapság a sajtóban megjelenő tudósítások, rémisztgető cikkek, alapvetően egyoldalú információból táplálkoznak, melyek vélhetően az olasz kormányzat berkeiből származnak. Így hamis félelmet keltenek mind a firenzei lakosokban, mind az egyetemista gyerekeiket féltő magyar szülőkben. Érdemes lenne megkérdezni az olasz szervezőket is terveikről, mielőtt a tavalyi genovai tragédiával riogatják a közvéleményt.

Ami ebben a találkozóban veszélyes az vélhetően, és reményeink szerint nem lesz fizikailag tetten érhető a helyszínen. Berlusconi sem attól fél, hogy Firenzét megrongálják. Nem a rendezvény miatt "besunnyogó" bevándorlóktól félti Itáliát. Saját hatalmát félti. És vélhetően nemcsak ő.

Több ezer ember félelmetes, ha egyenruha van rajtuk és egyszerre lépnek. Reng alattuk a föld, és ez tényleg veszélyes lehet a középkori épületekre. Akik november 9-én, egy szombati napon a háború ellen vonulnak föl, majd puhábban fognak lépdelni. Színt és zenét visznek az amúgy is gyönyörű város utcáira. Toscana fővárosát nem fenyegeti nagyobb veszély, mint a Medici család fénykorában.

Hírek	4701
SZERKESZTŐSÉGI	
Ámon Ada: Berlusconi nem Firenzét félti	4700
EGYESÜLETI HÍRADÓ	
Éves közgyűlés Beszámolók	4702
VÍZ	
A vizes válság Elemzés és javaslatok	4704
Fenntarthatatlan Johannesburg	4705
ÉLELEM	
"Hány kilométert eszel naponta?"	4706
Egy trójai faló	4707
A fenntartható mezőgazdaság termékény!	4707
TÁRSADALOM	
A szegényeknek kedvező szellemi tulajdonjogok felé	4708
Eduardo Galeano: SOS	4708
FIÓKMÉLYE	
Kilián Imre: A második szó jogán	4709
MOZGALMI ÉLET	
Bemutatkozik az Indymedia	4710
KÖNYVI SMERTETŐ	
Ernest Callenbach: Ecotópia	4711
TÖRTÉNETEK	
György Ottília: Szultánok	4711

H Í R E K

Bankfigyelő Konferencia - A KKE Bankfigyelő Hálózat nov. 25-26-án nemzetközi konferenciát szervez a Föld Barátai európai szervezetével közösen, Brüsszelben, "Milliárdok a fenntarthatóságért? - Hogyan csinálhatnánk jobban? - Az előcsatlakozási alapok tanulságai" címmel.

A konferencia három fő blokkja:

1. Átláthatóság, társadalmi részvétel az előcsatlakozási alapok esetében
2. Az előcsatl. alapok környezeti szempontból
3. Esettanulmányok: az előcsatlakozási alapokkal kapcsolatos tapasztalatok, tanulságok

A konferencián való részvétel ingyenes, szállást tudunk foglalni a résztvevőknek, de annak és az utazásnak a költségét sajnos nem tudjuk fedezni.

Bővebb felvilágosítás:

Dönsz Teodóra ddori@zpk.hu
tel.: +36 1 327 43 72

2. Vecsési Talentum Vásár és Katalin-napi Mulatság

- Mottó: A tehetség is érték! Időpont: 2002. november 23. Helyszín: József Attila Művelődési Ház, Vecsés 2220 Vecsés, Károly utca 1. Tel: 29/ 350-279

További információ

Almássy Tamás, szervező: 20/ 920-5181, otthon: 29/ 353-708, alto@freemail.hu

Kis Tóth János, a József Attila Művelődési Ház igazgatója, a vásár házigazdája, 29/ 350-279

Őn nélkül e vásár fabatkát sem ér!

Bevásárlókocsi akció - Október 9-én Európa minden részéből érkezett emberek százai vonultak fel Brüsszel utcáin, génmódosított összetevőktől mentes élelmiszerekkel megtöltött bevásárlókocsikat tolvaj. A Föld Barátai európai hálózata által szervezett bevásárlókocsi akción arra szólították fel Európa minisztereit, hogy sürgősen tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy megvédjék az európai élelmiszereket a génszennyezéstől.

Válaszd a visszaválthatót! - A Hulladék Munkaszövetség kampányt indít a visszaváltható palackok megmentéséért!

- Keressük az üzletekben a visszaváltható üvegeket!
- Tudtosítsuk a kereskedőkben, hogy a vásárló határozza meg a választékot és nem fordítva!
- Bojkottáljuk az eldobható csomagolásokat! Ne nézzük tétlenül, hogy kényelmi és anyagi érdekből eltüntetnek mindent, ami kicsit is környezetbarát!
- Ne várjunk tovább, mondjunk végre határozott "nem!"-et az eldobós világra!

további információ: www.humus.hu

Megjelent az "Élelem és mezőgazdaság: ideje választani"

c. kiadvány. Letölthető az MTVSZ honlapjáról:

<http://www.mtvsh.hu/kiadvanyok/elelem.pdf>

a nyomtatott változat megrendelhető az MTVSZ címen: 1091 Bp. Üllői u. 91/b

Géntechn. kereskedelmi háború - Az Európai Bizottság visszautasította az Egyesült Államok által a WTO elé beterjesztett panaszt, amely szerint a génpiszkált élelmiszerre és takarmányok címkézésére és nyomonkövetőségére vonatkozó szigorúbb szabályok a "szükségesnél jobban akadályozzák a kereskedelmet".

A Világbank elutasította az aranybánya támogatását

- A Nemzetközi Pénzügyi Szervezet (IFC), a Világbank belső hitelosztálya Washingtonban bejelentette, hogy nem támogatják a romániai Verespatakon készülődő bányászati terveket. A tervezett bánya ellen több civil szervezet is felemelte a hangját, s aggodalmukat fejezték ki a tulajdonos Gabriel Resources társasággal szemben. Hivatalos állásfoglalásában az IFC kifejtette, hogy következtetésünk alapján minden fél számára az a legjobb megoldás, ha ezek után nem folytatnak további megbeszéléseket az IFC verespataki projekttel kapcsolatos tevékenységéről.

Stop E\$so! - Október 25-én a Greenpeace több, mint 600 aktivistája lezárta Luxemburg összes Esso benzinkútját, tiltakozásként az éghajlatváltozás legnagyobb okozója, az Esso ellen. Az aktivisták a benzin eladását akadályozták meg a kutak blokkolásával, miközben az arra haladó járművezetőknek információt adtak át. Minden egyes töltőállomásra kikerült az Esso No.1 Climate Criminal (Esso elsőszámú klímagyilkos) felirat. A luxemburgi akciót a délután folyamán hasonló megmozdulások követték az Egyesült Államokban, többek között Manhattanben és Beverly Hillsben.

A megmozdulás oka a napokban kezdődő indiai éghajlatváltozási konferencia, ahol újabb tárgyalássorozaton próbál megállapodni a Kiotói Jegyzőkönyvről a világ közel 180 országa. A Kiotói Jegyzőkönyv az egyetlen nemzetközi szerződés a éghajlat védelmében. Az üvegházhatást fokozó szennyező gázok 25%-ának kibocsátásáért az Egyesült Államok a felelős, s a mögötte álló lobbierdekek (mindenekelőtt az Esso) miatt nem is tervezi a szerződés ratifikálását így a mostani konferenciának sem résztvevője.

Védegylet Tanulókör - Elindult a Védegylet tanulókörének 2002. őszi szemesztere. A még hátralévő programok:

XI. 21. 17.30
Létezhet-e "zöld" kapitalizmus?
Vitaindító:
Pataki György közgazdász

XII. 12. 17.30
A globális problémák társadalmi észlelése
Vitaindító:
Székely Mózes szociálpszichológus

A helyszín minden esetben a budai Nyitott Műhely (XII. Ráth György u. 4., a Déli Pályaudvartól két perc sétával).

A rendezvények nyíltak. A szervezők minden érdeklődőt sok szeretettel várnak!

EGYESÜLETI HÍRADÓ

Éves közgyűlés

Éves közgyűlést tartott az ETK október 29-én. A Vadász utcai találkozón titkos szavazással megújítottuk tisztségben az eddigi titkársági tagokat, úgy mint:

elnök:	Móra Veronika
titkár:	Balogh Emese
titkársági póttag:	Dönsz Teodóra

Napirendre került még a munkacsoportok éves beszámolóinak ismertetése, amit a közgyűlés egyhangúlag elfogadott. Ezt az alábbiakban közöljük.

Beszámolók

TITKÁRSÁG

A tavalyi évhez hasonlóan ebben az évben sem szerveztünk önálló akciókat, de jelen voltunk és aktívan részt vettünk sok és sokféle zöld mozgalmi eseményen - itthon és külföldön egyaránt. Az egyetlen saját hazai akciót Szabó Erik szervezte a (még nem hivatalos) Zaj Munkacsoport vezetőjeként. A "csend napi" akció kedvező visszhangot kapott a médiában. Erik ezzel a rendezvénnyel pályázott a Sasakawa Alapítványhoz is, s különdíjat nyert az ETK számára. Munkacsoportjaink közül idén a Bankfigyelő és a Vidra Munkacsoport működött a legerőteljesebben - ez annak (is) köszönhető, hogy e munkacsoportok tagjai főállásban is e témával foglalkoznak. A Génpiszka Mcs. kisebb lendülettel, de szintén folyamatosan tevékenykedik. A Gaia Sajtószemle új polgári szolgáltatóunk "csatasorba állásával" végre ismét rendszeresen jelenik meg. A modern technikának

köszönhetően Piros is újra bekapcsolódhatott a mozgalom életébe. A Cián Munkacsoport ténykedése szakaszos, a Zöld Utánpótlás működése szünetel.

A Zöld Pók Alapítvány ügyei rendeződtek, jelenleg a szakmai munkát egy polgári szolgáltató látja el.

Az idei évben nem sokat pályáztunk: hazai bevételeink a KAC-ból ill. az szja 1%-ból származnak.

Nagy probléma, hogy az ingatlan 5 éves használatáról szóló önkormányzati szerződés április végén lejárt, így elvileg dec. 31-ig ki kell költöznünk a Vadász utcából. Az önkormányzat azt ígérte ugyan, hogy biztosítanak számunkra megfelelő új ingatlant, eddig azonban ilyen ingatlant nem sikerült találniuk/találnunk. Megpróbáljuk elérni, hogy tavaszig még maradhassunk, de utána biztosan új helyre kell költöznünk. Lehet, hogy akkor a Csarnoktól is búcsút kell vennünk? ☹

Balogh Emese - titkár

BANKFIGYELŐ MUNKACSOPORT

Erről az évről sem mondhatjuk, hogy eseménytelenül telt. Még az elmúlt év végén (ami ugye nem fért bele a tavalyi beszámolóba) szétküldtük a második EU-s jelentés magyar változatát a politikai döntéshozóknak, néhány önkormányzatnak és a MÁV-nak. Egyes helyeken még véleményezték is. A 2001. év végén indították el Józsi és Ivona (a Bankfigyelő Kutatórészlege) a román SAPARD/Világbank erdészeti terv elleni kampányt, amelyben végül is átmeneti siker született: új, alaposabb környezeti hatástanulmány készül.

Az év első két hónapja aztán az Európai Beruházási Bank (EIB) tőkeemeléséhez kapcsolt kampány jegyében telt, Dóri esettanulmányt írt az EIB által pénzelt M3 autópálya esetéről, és a Munkacsoport készítette el a Bankfigyelő Hálózat összes, a kampány céljaira tervezett kiadványát. Dóri beszélt az akcióról a Tilos Rádióban és a Fix.TV-ben. Május-júniusban pörgött fel a kampány, ekkor Dóri tárgyalt az EIB osztrák igazgatójával, és néhány külföldi civil szervezet

támogatását is megszerezte.

Józsi folyamatosan dolgozott a kirgiz Kumtor aranybánya ügyén és a nemzetközi bányászati kampányon, májusban el is látogatott Kumtorba, amikor meghívták egy-egy konferenciára Kazahsztánba és Kirgizisztánba.

Május-júniusban a bányászaté és a többi kitermelő iparágé volt a hangsúlyos szerep a munkánkban. A Világbank június közepén a kitermelő iparágak felülvizsgálatáról Budapesten rendezett konzultációjára kiadvánnyal, civil szervezeteknek szánt konferenciával, sajtómunkával, tüntetéssel, filmfesztivállal készült a Bankfigyelő más hazai és külföldi szervezetekkel összefogva. Az események elég jó sajtóvisszhangot kaptak.

Ekkor kezdődött Józsi vezetésével az azóta is folyamatosan tartó nemzetközi kampány a Verespatakra (Románia) tervezett, világbanki pénzből finanszírozandó aranybánya ellen. Ezen kampányok (román erdő, Verespatak, kitermelő iparágak) keretében Józsi

folyamatosan levelezett és számos alkalommal folytatott tárgyalást a Világbankkal.

Dóri közben az Európai Unió előcsatlakozási alapjait elemző nemzetközi bankfigyelős kampányon is dolgozott, folyamatos levélváltásban állt különböző minisztériumokkal és önkormányzatokkal, hogy - többkevesebb sikerrel - információkat, dokumentumokat szerezzon be tőlük különböző ISPA és Phare-tervezetekről. A kampány keretében áprilisban megjelent a következő (harmadik) angol nyelvű nemzetközi áttekintő jelentés, melyhez a Munkacsoport is hozzájárult egy tanulmánnyal - talán hamarosan lesz magyar változata is a kötetnek. Novemberben a Bankfigyelő Hálózat konferenciát szervez Brüsszelben a "Milliárdok a fenntarthatóságért?" akció lezárásaként. Ennek előkészületeiben természetesen a Munkacsoport is részt vett/vesz: elemzések írásával, a kiadvány összeállításával, előadók felkérésével stb.

Az EIB is adott folyamatosan munkát, főleg a közlekedés terén. A vasúti hitelek dokumentumait persze nem adják

ki üzleti titokra hivatkozva, a metró és a budai M0 megépítését (várhatóan EIB-pénzből) viszont megpróbáljuk megakadályozni.

Májusban Dóri terepszemlén vett részt két GEF-ből felújítandó rábai kisvízerőműnél tartott világbanki terepbejáráson, azóta elemezhető dokumentumokhoz próbál jutni.

A Munkacsoport részt vett ezen kívül a novemberben Firenzében rendezendő Európai Szociális Fórum előkészítésében, a Nemzeti Fejlesztési Terv véleményezésében, emellett számos konferencián vettünk részt előadóként.

Egyéb: Ivona 2001 novembere óta az ETK alkalmazottja. Áprilisban és októberben a Munkacsoport tagjai részt vettek a Bankfigyelő Hálózat közgyűlésein és más értekezletein. A Bankfigyelő Hírlevélnek eddig egy számát sikerült megjelentetni ebben az évben, viszont írtunk több külföldi és hazai civil újságba. Augusztusban új helyre költözött az irodánk. Dóri októberben felmondott. Az új embert még keressük.

Dönsz Teodóra

CIÁN MUNKACSOPORT

1. A lejáró domain nevet (cian.hu) némi bürokráciai és papírtologatási munkával sikerült újra életre kelteni. Köszönet az ETK közös kalapnak a támogatásért! A honlap nagyritkán frissült is, de nagyon elkélne neki a pofozgatás.

2. Józsi elkezdte a www.rosiamontana.org honlap gyártását, ami egy, a tervek szerint a Maros vízgyűjtőjén, a nagybányaihoz hasonló, csak nagyobb bánya létrehozása ellen kampányol. Pályázatot adtunk be a KAC 2. "f" keretére, hogy ezt a honlapot bővíteni tudjuk (+cian.hu), illetve egy, a témában portál jelleggel bíró honlapnak a legyártására. Elnézve a KAC mostani helyzetét...

Nagy Dénes

VIDRA MUNKACSOPORT

1. Az elmúlt egy év során befejeztük a szamosi- és tiszai vidraállomány felmérését.

2. A WWF Magyarország megbízásából elvégeztük a Szigetköz, a Hanság és az Őrség vizes élőhelyein élő vidrapopuláció feltérképezését.

3. Részesei voltunk a szegedi vadsparkban létrehozott vidramenhely kialakításának; ide a jövőben a Fővárosi Állatkerthbe került beteg vidrákat szállítjuk át.

4. Több ismeretterjesztő kiadványunk napvilágot látott,

valamint szakmai anyagok is, amelyeket a leendő "természetvédelmi állami támogatások" jövőbeni szabályozását előíró miniszteri rendelethez készítettünk.

5. Folytattuk iskolákban, klubokban tartott ismeretterjesztő-előadásainkat is; az elmúlt egy év alatt hozzávetőleg 30 helyszínre hívtak bennünket.

6. Részesei voltunk több hatósági eljárásnak is, amelyek halastavaknál jelzett vidrakárok felméréséhez adtak segítséget a nemzeti parkok munkatársainak.

Gera Pál

GÉNPISZKA MUNKACSOPORT

El kell ismernünk, a munkacsoportban ez az év elég csendesen telt. Vera továbbra is részt vett a Géntech-nológiai Bizottság munkájában, ahol csak az év elején kavardott fel egy kissé az állóvíz, elsősorban a tavaly novemberi, nagy sikerű parlamenti vitanap nyomán. Ez újfent bedobta a köztudatba - mégpedig Illés Zoltán nevével fémjelezve - a moratórium ügyét, amelynek megtárgyalására a Bizottság hivatalos felkérést kapott. Érdekes, hogy végül egyik álláspont (a moratóriumot támogató illetve ellenző) sem kapott egyértelmű többséget a tagok körében... Az év nagyobbik részében azonban a bizottságnak nem sok munkája akadt: új engedélykérelem továbbra is kevés volt, inkább csak a korábbiak meghosszabbításáról kellett állást foglalni. Ezzel együtt láthattunk néhány hajmeresztő tervet: kísérletek gyógyászati fehérjéket termelő, emberi génekkel módosított kukoricával, illetve szennyezett talajok megtisztításra módosított nyárfával. Ezeket a testület kivétel nélkül visszaküldte kiegészítésre, de szerencsére azóta nem nagyon hallott felőlük, azaz a kérelmezők nem próbálkoztak újbóli beadvánnyal (kivéve a nyárfáról szóló engedélykérelmet, amelynek elbírálása még folyamatban van).

Szintén részben a parlamenti vitanapnak volt köszönhető több előadásra szóló felkérés az év első felében. Ezek közül a legkiemelkedőbb márciusban az MTA-n a génpiszkálás-párti tudósok "válaszaként" tartott konferencia volt, ahová egyedül Verát hívták meg a géntechnológiát ellenző előadóként. De azért reméljük, hogy nem szerepelt le ezzel. Emellett egyetemeken (Gödöllő, ELTE), és zöld szervezetek (pl. E-Misszió) rendezésében is voltak előadások.

A kevés újdonság ellenére idén sem szűkölködünk sajtó-megkeresésekben: elég sok interjú és újságcikk jelent meg, illetve a Népszabadság fórum rovatában hosszabb vita bontakozott ki a témáról Droppa György, Venetianer

Pál és a magam ill. Takács-Sánta András hozzászólásaival. Vera az év első felében több hivatalos ENSZ konferencián vett részt: részint a Biobiztonsági Jegyzőkönyvről szóló regionális találkozón részint az Aarhusi Egyezmény GMO Munkacsoportjának tárgyalásán. Törekedtünk a génpiszka kampány mozgalmi bázisának szélesítésére is, több-kevesebb sikerrel. Aktivistákat toborzó felhívásunk viszonylag csekély visszhangot kapott (igaz, nem is tudtunk igazán munkát adni az érdeklődőknek) a szarvasi Országos Találkozón rendezett szekcióülés viszont sikeres volt. Itt állás-foglalást is elfogadtunk, amely elsősorban a törvénymódosítás során érvényesítendő új szempontokkal foglalkozott. Az év folyamán egyetlen igazi mozgalmi akciónk a középiskolásoknak meghirdetett karikatúra és esszé-pályázat volt. Reméltük, hogy ezzel nemcsak az ügy ismertségét tudjuk növelni, de az oktatócsomag népszerűségét is. Sajnos az eredmények elmaradtak a várakozásoktól: összesen két rajz és egy esszé érkezett - lehet, hogy a pályázat meghirdetése nem volt elég széles körű, de az is, hogy a téma még túlságosan idegen a legtöbbszámára. A pályaművek alacsony száma miatt hivatalos eredményhirdetést nem tartottunk, a résztvevőket ajándékcsoomaggal jutalmaztuk, illetve műveiket feltettük a honlapra is.

Az őszi folyamán a géntörvény folyamatban lévő módosításával kezdtünk el foglalkozni, amit egy körben már a bizottság is tárgyalt. Több jelentős módosító csomagot szeretnénk átvinni, pl. a génpiszkálás-mentes övezetekre, a felelősségbiztosításra, a döntéshozatalban való társadalmi részvételre, illetve a környezeti hatásvizsgálatra vonatkozóan. Ennek érdekében szövetkeztünk a Védegylettel is, javaslatunkat a JÖNEK következő jelentésében fogjuk nyilvánosságra hozni. A törvény ebben az évben várhatóan nem fog már a parlament elé kerülni, ezért van némi időnk a felkészülésre és nyomásgyakorlásra.

Móra Veronika

VÍZ

A vizes válság

Elemzés és javaslatok

Third World Resurgence, No. 143/144, p. 7.
Celine Tan: The water crisis: Analysis and proposals
 Ford: MV

A johannesburgi konferencia egyik legfőbb témája - és talán egyedüli kézzelfogható eredménye - a tiszta vizet és egészségi szolgáltatásokat nélkülöző 2,4 milliárd fő helyzetének javítása (2015-re felére csökkentése) volt. Egyre több jel mutat arra, hogy a kormányok és a nemzetközi intézmények az ivóvíz-szolgáltatás privatizálásban látják a probléma megoldását. Ez az elképzelés két, az eddigi tapasztalatok fényében téves elképzelésen alapul: (1) a víz piaci árszabása automatikusan serkenteni fogja takarékoskosságot és a pazarlás csökkentését, (2) a piaci

verseny jobb fogyasztói szolgáltatásokat eredményez. A valóságban azonban a vízellátás a magánszektor kezében monopoljellegű szolgáltatás. Ma az ivóvíz 400 milliárd \$-os üzletet jelent, amelynek orosz-lánrésze maroknyi európai nagyvállalat kezében van: a francia Vivendi, SAUR és Suez Lyonnaise, illetve a brit British Water, Thames Water, Anglia Water and United Utilities uralja a piacot. Ezek külföldi befektetéseit az exporthitel-intézeteken keresztül saját országaik kormányai, illetve a Világbankon, az Afrikai és Ázsiai Fejlesztési Bankon keresztül a nemzetközi intézetek aktívan támogatják. A vízprivatizáció a fejlődő országok kormányaira is terhelhet rő, hiszen a folyamatot megelőzően fel kell újítaniuk a hálózatokat, és az esetleges újraállamosítás ellen védő jogszabályokat kell alkotniuk. Arra is van példa, pl. a tanzániai Daar

es Salaam esetében, hogy nemzetközi intézmények - elsősorban a Valutaalap - a vízművek privatizációját szabják az adósság-elengedés feltételül. A már megkötött privatizációs szerződéseket, ha kiderül azok kevésbé előnyös volta, gyakran szinte lehetetlen felbontani a vállalatoknak járó kártérítési összegek elriasztó mértéke miatt, ahogy ez Argentínában, Bolíviában és Magyarországon (Szegeden) tapasztalható volt.

A vízművek privatizációval járó piaci árak bevezetése azt eredményezi, hogy egyre többen esnek el a szolgáltatástól, mivel nem tudják megfizetni azt, és így kénytelenek hozzászokni tisztítatlan kútvíz vagy a szennyezett folyók használatához. Bolíviában 2000-ben szükségállapotot vezetett be a kormány az International

Water vezette magánosítás miatt 35-50%-kal megemelkedő vízárak nyomán kitört lázongások letörésére. A privatizáció mellett a WTO óriási nyomást gyakorol a fejlődő országokra annak érdekében, hogy szabadítsák fel vízellátási piacukat a GATS (General Agreement on Trade in Services) keretében, ami gyakorlatilag megszüntetné a kormányzat szabályozási és beavatkozási lehetőségeit.

A vízellátás hiányosságainak megoldása tehát nem a piaci eszközökben, hanem a szervezés és elosztás javításában keresendő. A fejlett országoknak inkább a stabil és költséghatékony szállítási és ellátási rendszerek kiépítését kéne támogatniuk, és a követendő példának tekinteni a sok helyen sikerrel működő közösségi vízhasználati és elosztási rendszereket.

Fenntarthatatlan Johannesburg

*Third World Resurgence, No. 143/144, p. 9.
Patrick Bond: Unsustainable Johannesburg
ford: MV*

A szeptemberi Fenntartható Fejlődés Világtalálkozó Dél-Afrika legnagyobb városának elzárt luxusnegyedében, Standtonban zajlott. Így a résztvevő képviselők aligha találkozhattak a térséget sújtó környezetvédelmi problémákkal. Johannesburg fölé az év legnagyobbrésztében sűrű szmogfelhő borul, mivel a várost körülvevő kelet-nyugati ipari övezet, a hőerőmű, és a délre található aranybányák folyamatosan okádják a füstöt a száraz és meleg éghajlatú fennsík fölé.

A legnagyobb problémát azonban a vízhiány okozza. Johannesburg ugyanis az 1886-ban felfedezett aranykincsre épült, és mára a világ talán legnagyobb, saját vízforrással nem rendelkező települése lett. 60 km-ről a Vaal folyóból hozzák a vizet szivattyúrendszer sorozatának segítségével. Az 1980-as években azonban világossá vált, hogy ez nem elégíti ki a növekedő igényeket, ezért még az apartheid kormány, a Világbankkal együttműködve, egy hatalmas gát- és alagútrendszert tervezett amely a lesothoi hegyeken keresztül több száz kilométerről hozna vizet a városnak. A teljes, hat gátat magában foglaló terv költségét 8 milliárd \$-ra becsülték, de a kormány évi 50 millió \$-t bevételt remélt a vízdíjak révén. A beruházás jelenleg félkész állapotban van, de már most is több tízezer Basothoi gazdálkodó kitelepítésével járt, és veszélyezteti az Orange folyó élővilágát. Az építkezésnek köszönhetően a johannesburgi vízdíjak a kilencvenes évek második felében 35%-kal emelkedtek. A civil szervezetek arra hivatkoztak, hogy az ellátási problémákért nem elsősorban a vízhiány, hanem a pazarlás: a gyárak és bányák vízfelhasználása, a gazdag negyedek zöldellő partjainak locsolása, valamint a szegénynegyedek avított hálózatának csőtörései (Soweto vízének fele elfolyik a repedéseken) felelősek. Ennek ellenére mind a Mandela-kormány, mind pedig a Világbank ellenőrző testülete megtagadta az érintett

városrészek lakossági panaszainak kivizsgálását, sőt a Bank még a beruházásért felelős, és egyértelműen korrupt alkalmazottját is védelmébe vette, aki az elmúlt évtizedben hatalmas összegeket fogadott el egy sereg építővállalattól. Aztán 2001-ben a dél-afrikai kormány új vízügyi minisztert nevezett ki, aki megígérte, hogy a második gát 2004-re várható befejezése után leállítják a további építkezést - a környezetvédők egyelőre kételkedően fogadták ígéreteit. A vízhiánnyal kapcsolatos problémákat tovább mélyítik a kormányzat privatizációs tervei. A Suez Lyonaise, a világ legnagyobb vízműveladási szerződésének hasznélvezője szinte semmit nem tett a csatornázás javítása érdekében, így az "Igoli 2002" névre elkeresztelt akció hamarosan az E.coli 2002 nevet kapta, mivel a szegénynegyedek latrináinak szennyvize a lyukacsos talajon átszivároghatva egész városrészek vízének tisztaságát fenyegette. Emiatt 2001 februárjában sürgősségi vízszűrést kellett bevezetni az iskolákban, irodákban és otthonokban. A tiltakozások azonban süket fülekre találtak, sőt amikor 2002 áprilisában a víz- és áramkimaradások miatt tiltakozó tüntetők a polgármesteri hivatal elé vonultak, a biztonsági szolgálat büntetlenül az emberek közé löhető!

Mindezek mellett Johannesburgban is probléma az 1930-60-as években épült belső városrészek lepusztulása, ami ellen a kormány idén májusig szinte semmit nem tett. Ennek fő oka abban keresendő, hogy a bankok a kilencvenes évek elejétől megtagadták a hitelt az ingatlanberuházásoktól, attól tartva, hogy a faji keveredés a városrészek leértékelődéséhez vezet - ami tőke hiányában be is következett. Pl. Afrika legnagyobb irodaépületét, a Carlton Központot 2000-ben az 1974-es építési költség 5%-áért adták el. Az üzleti élet pedig a városszéli Standton negyedbe költözött. Biztató jel azonban, hogy az apartheid alatt működő, de a kilencvenes évek közepére szétesett városi civil mozgalom kezd újjáéledni, éppen a privatizációkkal kapcsolatos visszasságok elleni tiltakozásul, és pl. Robin Hood módjára lopják az áramot és a vizet a szegény negyedek számára.

ÉLELEM

"Hány kilométert eszel naponta?"

A Föld Barátai európai hálózata és a Magyar Természetvédők Szövetsége európai kampánya ("Élelem és mezőgazdaság - ideje választani") során körbenéztünk néhány hazai üzletben, hogy a polcokon található zöldségek, gyümölcsök, feldolgozott élelmiszerek hány kilométert tesznek meg, mire a termelőtől a bevásárlókosárba kerülnek.

A három alkalommal elvégzett pár perces szemle eredménye:

TERMÉK	SZÁRMAZÁSI HELY	MEGTETT ÚT (km)
őszi barack	Spanyolország	2000
zöld alma	Olaszország	800
dinnye	Görögország	1100
sárgarépa	Hollandia	1160
zöldpaprika	Marokkó	2700
mazsola	Irán	3000
fokhagyma	Kína	7300
földimogyoró	Kína	7300
kiwi	Új-Zéland	18000
mangó	Brazília	9900
szőlő	Olaszország	800
datolya	Tunézia	1400
füge	Görögország	1100
avokádó	Afrika	1400-8200
körte	Olaszország	800
tésztás leves (instant)	Vietnam	8000
gombakonzerv	Kína	7300
szőlőszelé (lekvár)	Egyesült Államok	7000-10000
gyöngyhagyma konzerv	Olaszország	800
fehérboros káposzta konzerv	Németország	700-950
salátaöntet	Hollandia	1160
csilis bab	Svájc	800
csirkés saláta	Franciaország	1200
rizs	Indonézia	10300
olajos hal	Thaiföld	8200

A fent felsorolt élelmiszerek nagy része hazánkban is megterem, itthon is előállítható. Miközben több ezer kilométerről hozunk be élelmiszereket, a magyar mezőgazdaság válságban van. Érdemes utánanézni, hogy ezek a termékek hány kilométert utaznak, mire a boltok polcaira kerülnek, a szállítás mennyi légszennyező anyag kibocsátással jár, s a szállítás során kibocsátott üvegházhatású gázok milyen mértékben járulnak hozzá az éghajlatváltozáshoz? Egy kilogramm kiwi Új-Zélandból Magyarországra szállítása során 5 kg szén-dioxid kerül a levegőbe!*

És arról még nem is beszéltünk, hogy az intenzív termelés önmagában mennyi környezeti kárt okoz, valamint hogy a szennyezőanyagok és adalékanyagok milyen környezet-egészségügyi szerepe van.

Vásároljunk hazai terméket!

A fővárosiaknak illetve a Gödöllő környéki lakóknak ajánljuk a gödöllői Nyitott Kert Alapítvány előfizetéses, ún. zöld láda rendszerét, amelynek keretében hetente egy-egy láda friss zöldséget kaphatunk. Budapesti lerakatuk az Ökoszolgálatnál van (Bp. V., Vadász u. 29.). (Bővebb ismertető található a Nyitott Kert Alapítványról és közösség által támogatott mezőgazdálkodásról lapunk XIX. évf. 381. számában, a Cédrus 2001/1. számában, ill. a www.nyitottkert.hu honlapon - a szerk.)

Az "Élelem és mezőgazdaság - ideje választani" kampány honlapján (www.mtvsh.hu/safe.shtml) elhelyeztünk olyan segédanyagokat, amelyekkel ki lehet számolni, hogy egy adott termék hány kilométert utazik, mire a bevásárlókosárba kerül, milyen hatása van az élelmiszer-adalékanyagoknak, illetve hol vannak olyan termelők, üzletek, ahol vegyszermentes, hazai, biotermékeket lehet beszerezni.

Fidusz

* Független olasz szakértőtől kapott számítások alapján pedig 12 kg szén-dioxid kibocsátással jár 1 kg kiwi ideszállítás.

Egy trójai faló

Third World Resurgence, No. 143/144, p. 46.

Brian O'Riordan: A Trojan horse

ford.: MV

Az idén május 17.-én Madridban tartott európai - latin-amerikai közös államfői találkozó nyomán az EU és Chile kereskedelmi és együttműködési egyezmény aláírását jelentette be. A szerződés egyebek között a halászat területére is kiterjed, és teljesen új megközelítést alkalmaz. Ez az első alkalom, amikor a halászatról szóló megállapodás egy nagyobb egyezmény részét képezi. Korábban az EU hasonló megállapodásokat szigorúan ágazati alapon kötött, és ezek értelmében díjat fizetett a halászati jogokért. Az újfajta megállapodásra eddig csak Dél-Afrika esetében tettek kísérletet, amennyiben a halászati termékek vámtételeinek csökkentését ígérték a jogokért cserébe. A dél-afrikai kormány, az Unió nyomás ellenére sem egyezett még bele a javaslatba.

Chile esetében a szerződés szerint európai cégek a jövőben kölcsönösségi alapon 100%-os tulajdoni részesedést szerezhetnek chilei halászati cégekben, azaz szabadon üzemeltethetnek halászhajókat a chilei vizeken, halászati kvótákat szerezhetnek, mindenben a hazai cégekkel azonos feltételek szerint. Cserében 10 év leforgása alatt fokozatosan eltörlik a Chiléből Európába irányuló halászati kivitel vámterheit, a termékek 95%-a esetében (kivéve a tőkehalat). Ez az eljárás ellentétes az Élélmezésügyi Világszervezetnek

(FAO) a felelős halászatról szóló etikai kódexével, mivel a piacnyitást az erőforrásokhoz való hozzáféréssel köti össze. Az egyezmény összefügg a chilei kormánynak a halászati források privatizációjára vonatkozó kezdeményezésével is, amely szerint a chilei cégek és a leendő európai befektetők szabadon adhatják-vehetik a halászati kvótákat egymás között. A kvótákat a múltbeli fogási adatok alapján fogják meghatározni. A halászterületeket ma az ipari halászati vállalatok és a "kézműves" helyi halászok egyaránt hasznosítják. Az európai (várhatóan főként spanyol) hajók beáramlása tovább nehezíti az utóbbiak helyzetét, hallisztet gyártva a helyi népesség táplálását szolgáló fajokból. További probléma a tengeri telepeken (aquakultúrákban) nevelt lazac vámjának eltörlése, mivel a várhatóan megnövekedő termelés komoly környezetszennyezéssel jár majd (vegyszerek, a helyi faunát kiirtó elszabadult egyedek stb. formájában).

Mindezek ellenére az egyezményről szóló tárgyalások során a kisipari halászsoknak és helyi közösségeknek semmilyen beleszólási lehetőségük nem volt, és környezeti illetve társadalmi-gazdasági hatástanulmányok sem készültek. A közösségek az egyezményt úgy minősítették, hogy a kormány eladta a halban gazdag vizeket a chilei bortermeles kivitele előtti akadályok elgördítése érdekében. A megállapodás még a chilei parlament megerősítésére vár, amit októberre terveznek - ez az utolsó lehetőség a helyi lakosság és a környezet érdekeinek megvédésére a chilei és az európai nagyiparral szemben.

A fenntartható mezőgazdaság termékeny!

Third World Resurgence, No. 143/144, p. 4.

Lim Li Ching: Sustainable agriculture is productive!

ford.: MV

Egy a közelmúltban elkészült, 52 ország 208 kezdeményezését vizsgáló átfogó tanulmány bizonyította a fenntartható mezőgazdálkodási módszerek életképességét és hasznát. Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában közel 9 millió gazdálkodó, összesen 29 millió hektáron vett át olyan művelési módszereket, amelyekkel öntözés nélkül másfél-kétszeresére növelték termésüket, az öntözött növény esetében pedig 5-10%-os termésnövekedést értek el. A fenntartható gazdálkodási módszerek emellett javították a helyi közösségek táplálkozását, hatékonyabban hasznosították a természeti erőforrásokat és az élőmunkát, csökkentették az eróziót és javították a talaj szerkezetét, visszaszorították a vegyszerhasználatot és gazdagították a helyi élővilágot.

Hondurasban például a mucuna babot használták a meredek, könnyen erodálódó hegyoldalak művelésbe

vonására. Ez a gyorsan növő faj visszaszorítja a gyomokat, az aratása után visszamaradó mulcson pedig kukoricát termesztenek. Ezután együtt alkalmazzák a két fajt. Ennek eredményeként a talaj szerkezete javul, és a termés megkétszereződik, sőt meg is háromszorozódhat. Emellett a nitrogénmegkötő képességű bab a talaj trágyázásáról is gondoskodik.

Kínában a parasztok kétféle rizs együttes termesztésével tudták visszaszorítani a termést tönkretévő rozsdagombát, ami korábban csak vegyszerrel volt lehetséges. Egy egyszerű, de a betegségnek ellenálló fajtát kevernek az értékes ragadós rizst adó, de a vírusra érzékeny változattal. A váltakozó "szigetek" miatt a vírus ha meg is jelenik, nem tud elterjedni és így nem képes a termés megsemmisítésére.

Kenyában a kukoricasorok közé ültetett, bizonyos rovarokat elriasztó és a tábla körül növő, azokat vonzó fűfélék ültetésével lehetett a kártételt jelentősen csökkenteni, szintén vegyszerek használata nélkül. Mindez azt mutatja, hogy a jövő mezőgazdasági modelljeit az ilyen fejlesztések eredményeire, és nem az iparosított rendszerekre kell építeni.

TÁRSADALOM

A szegényeknek kedvező szellemi tulajdonjogok felé

Third World Resurgence, No. 139/140, p. 6.

Lim Li Ching: Toward pro-poor intellectual property rights

ford: MV

A brit Nemzetközi Fejlesztési Minisztérium az év elején egy bizottságot állított fel azzal a feladattal, hogy megvizsgálják: a szellemi tulajdonjogi rendszerek hogyan szolgálhatnak jobban a fejlődő országok és a szegények érdekeit. A bizottság hét fő témakörrel foglalkozott: mezőgazdaság és genetikai források; hagyományos tudás; szerzői jogvédelem a fejlődő országokban; technológia, fejlődés és szellemi tulajdon; gyógyszerek és oltások; kutatási eszközök, a gének szabadalmaztatása; nemzetközi intézmények és kapacitásépítés.

A bizottság jelentésében elismeri, hogy a mai, nemzetközileg egységes szellemi tulajdonjogi rendszerek nem kedveznek a fejlődő országoknak, sőt aránytalan költségeket terhelnek rájuk. A fejlett országoknak történelmileg sokkal hosszabb idő állt rendelkezésre a felkészüléshez, és csak akkor alkották meg a szellemi tulajdon védelmére szigorúbb előírásokat, amikor gazdaságilag már megerősödtek, és képessé váltak a versenyben való fennmaradásra. Ezzel szemben a fejlődő országoknak a mai előírások (elsősorban a WTO szellemi tulajdonjogi egyezménye, a TRIPs) értelmében néhány év alatt kell teljes szabályozást alkotniuk. Az ipar legfőbb érve, hogy a szellemi tulajdonjogok védelmének hiányában megtorpanna az újítás és a technikai fejlesztés üteme. Ez azonban nem igaz: az emberi ötletesség és kezdeményezőképeség ma sem hiánycikk, éppen ellenkezőleg a szellemi tulajdon teremt hiányt, a hozzáférés korlátozásával. Ezért az idevágó nemzetközi egyezményekben megkülönböztetett bánásmódban kell részesíteni a fejlődő országokat, a legkevésbé fejletteket pedig egyenesen mentesíteni a szellemi tulajdonjogi kötelezettségek alól.

A szellemi tulajdonjogokkal összefüggő problémák egyik

legfontosabb területe a gyógyszergyártás. Ez a téma még a dohai WTO konferencián is szóba került, mivel a szabadalmi védelem nagymértékben megdrágítja, és így a szegények számára elérhetetlenné teszi az alapvető gyógyszereket is. Ugyanakkor a szabadalmaztatott gyógyszerek számához képest a fejlődők felhasználása elenyésző: az Egészségügyi Világszervezet (WHO) adatai szerint a szegény országokban 10-szer teszi ki a gyógyszerfogyasztás felét. Arról nem is beszélve, hogy a kutatás fő iránya a "jóléti" betegségeket célozza, emellett eltörlődik a fejlődőket érintő, trópusi betegségek gyógyítására irányuló fejlesztés.

Az alapvető gyógyszerekhez hasonlóan, a táplálékhoz való hozzájutás érdekében is kivételeket kéne tenni. A WTO-n belül az afrikai országokat tömörítő csoport már javaslatot tett a TRIPs egyezmény 27.3(b) pontjának módosítására, az élőlények (beleértve a mikroorganizmusokat is) szabadalmaztathatóságának kizárására. Ezzel egyetértettek a bizottság szakértői is, hiszen a géneket nem lehet feltalálni, azokkal kapcsolatban legfeljebb felfedezéseket lehet tenni. Bírálták a mai, széles jogokat biztosító szabadalmak megadása felé hajló gyakorlatot is, hiszen egy gén valamennyi lehetséges (ismert vagy még megismerendő) funkciójára vonatkozó jogok a kutatást is gátolják. Az élőlények szabadalmaztatása teret ad továbbá a biokalkodásnak is, azaz a hagyományos tudás és a biológiai források ellenszolgáltatás nélküli kisajátításának. Ehelyett inkább a Biológiai Sokféleség Egyezményben lefektetett "hozzáférés és haszonmegosztás" elvének részletesebb kidolgozását ajánlják. A bizottság egyik találkozáján Supchai Panitchpakdi, a WTO leendő (azóta már beiktatott) elnöke elismerte a TRIPs egyenlőtlen hatásait, és azt, hogy a WTO-nak szélesebb érdekekre kell tekintettel lennie szabályainak megalkotásakor. Kérdés azonban, hogy a szellemi tulajdonjogok területe egyáltalán a WTO hatáskörébe való-e, hiszen alapvetően nem kereskedelmi jellegű ügyről van szó, ami ráadásul eltorzítja és túlterheli a fejlődő és a fejlett országok közötti kereskedelem feltételeit.

SOS

Vaski Kamilla küldte az alábbi cikket, a ZNet-en olvasható, szerzője EDUARDO GALEANO. Angolra fordította Francisco Gonzalez. Magyarul kivonatolta: Piros

2003-ra Bush elnök napi 1 milliárd dolláros katonai költségvetést tervez, hiszen a legbiztosabb beruházás a hadiiparba való befektetés.

A bolygó urainak, a leghatalmasabb nemzeteknek az érvei szokás szerint a bombák. Frankenstein hatalmuk megalázza a természetet, mindent beszennyez, otthontalaná teszi az emberiséget. Tagadják, hogy

terror alkalmaznának, de eltipornak mindenkit, aki az útjukban áll; összezúznak mindent, amihez csak hozzáférnek.

Egyre emelkedik az ócánok szintje, s az ENSZ szakértőinek a véleménye szerint az alacsonyan lévő földeket rövidesen elönti a víz. Két évtizeddel ezelőtt még kigúnyolták vagy elhallgatták az ökológusok előrejelzéseit, de ma már a kutatók elismerik, hogy az akkori előrejelzések igazat mondtak. Még Bush elnököt is arra bírták, hogy 2002. június 3-án elismerje: a fölmelegedés folytatódása szerencsétlenséget jelent a bolygónk számára. Az elnök ennek ellenére bejelentette

hogy a következő 18 évben az Egyesült Államok 43%-kal növelni fogja a mérgező gázok kibocsátását! Ő egy olyan ország elnöke, amelynek gépei olajat zabálnak és mérgeket bocsátanak ki.

A világ vezető országainak energiapolitikáját olyan vállalatok határozzák meg, akik állítólag „égi parancsoknak” engedelmessé válnak. A néhai Enron Társaság, a kormány fő tanácsadója szokta volt közölni ezeket az „isteni parancsolatokat”. Egyik vezetőjük, Kenneth Lay mondta: „Hiszek Istenben és a piacban!” Az előző igazgató hasonló jelszava ez volt: „Az angyalok pártján/oldalán állunk.”

Az EÁ olyan könyörtelenül vesz részt a környezeti terrorizmusban, mintha Isten büntetlenségét biztosítana a számára. „A természet nagyon elhasznált, el van nyűve” írta egy spanyol szerzetes, Luis Alfonso de Carvallo - 1695-ben. Ha látna bennünket manapság!

Spanyolország nagy területein nincsen termőtalaj. A Földközi-tenger övezete erdeinek csupán 15%-a maradt meg mára. Egy évszázaddal ezelőtt Etiópia felét erdők borították, ma csak sivatag van mindenütt. Brazíliában Franciaországnyi erdőt irtottak ki. Ha így megy tovább, Közép-Amerikában úgy fogják számolni a fákat, ahogyan egy kopasz ember a megmaradt néhány hajszálát.

A talajpusztulás elűzi a mexikói parasztokat a vidékről és az országból is. Minél jobban pusztul a talaj, annál több műtrágyára és növényvédőszerre van szükség. A WHO (Egészségügyi Világszervezet) szerint ezek a vegyszerek évente hárommillió gazdálkodót ölnek meg.

Miként az emberi nyelvek és kultúrák kihalnak, úgy pusztulnak a növény és állatfajok. A neves biológus, Edward O Wilson szerint Földünkön óránként három faj pusztul ki. Nem csak az erdőpusztulás és szennyezés miatt csökken a változatosság, hanem a nagyipari termelés, a kivitelre irányuló mezőgazdaság és a fogyasztási cikkek egységesítése miatt is.

Szinte hihetetlen, hogy egy évszázaddal ezelőtt még több mint 500 féle fejessaláta és 287 fajta sárgarépa létezett. Egyedül Bolíviában 220 féle

burgonya termett.

Az erdőket kiirtják és a föld sivataggá lesz, a folyókat megmérgezik, a sarki jég és a hegyek hótakarója olvad. Sok helyen nem esik már az eső, másutt akkora felhőszakadások vannak, mintha az ég akarna lezuhanni. Az éghajlat beteg. Az árvizek, aszályok, ciklonok, ellenőrizhetetlen tüzek egyre gyakoribbak, de a tájékoztatási eszközök minden tény ellenére azt állítják hogy ezek szokásos jelenségek.

Az elmúlt évtized mindegyik közt a legszerencsétlenebb volt. 86 katasztrófa során több ember halt meg, mint ezen időszak alatt az összes háborúban. Ezen halálesetek 96%-a szegény nemzeteknél, a „fejlődő országokban”-következett be.

Dél odaadással, lelkesedéssel utánozza Észak legrosszabb gyakorlatát, és Észak nem adja át az erényeit, hanem csak a legnagyobb fogyatékoságokat. Így a szegény országok befogadják az amerikai autómádatot, lenézik a tömegközlekedést, elfogadják a szabad piac mítoszát, a fogyasztói társadalom egészét. Dél tárt karokkal befogadja a legszennyezőbb iparágakat, a természetet legjobban pusztító eljárásokat, s a mindezzel járó rabszolgaságot.

Észak embere átlagosan, egy főre számolva tízszer annyi olajat, gázt és szénét fogyaszt, mint Dél lakossága, ahol csak minden századik embernek van gépkocsija. A környezetszennyezés háromnegyed részéért a világ lakosságának egynegyed része felelős. Nem az „emberiség” egésze zabálja fel a természeti forrásokat, szennyezi be a levegőt, a talajt és a vizeket.

Életmódunk elpusztítja a bolygónkat, a mozgásunk elősegítésére feltalált gépezetek megbénítanak bennünket, s a városok, amelyeket az összetartozás miatt építettünk, elszigetelnek minket egymástól.

Vajon az éjszaka világító fények figyelnek-e bennünket? A csillagok meglepődve és félelemmel hunyorognak. Nem tudják megérteni, hogy egy olyan élő bolygó, mint a miénk, miért törekszik ennyire lázasan önmaga megsemmisítésére? És félelem tölti el őket attól, hogy ez a világ más égitesteket akar meghódítani.

FIÓKMÉLYE

A második szó jogán

szepember 11.

Az első szó, az első hang a megdöbbenésé, a mély megrendülésé, az együttérzésé, a részvétnyilvánításé, a segítségnyújtásé. Igen nehéz megindultság nélkül kommentálni azt, amikor ártatlan emberek ezrei esnek értelmetlenül áldozatul valami ködös távolba vezető politikai vagy egyéb cél oltárán. Minden tőlünk telhető támogatást és segítséget meg kell adnunk a tragédia enyhítéséhez, a helyzet rendezéséhez és a károk helyreállításához.

A második hangnak azonban az okokat és indítékokat kell feltárnia. Miről is van szó? A megtámadott ország a világ legerősebb hatalma politikai, katonai és gazdasági értelemben egyaránt, aki hosszú évtizedek óta gazdasági és katonai háborút visel a világ többi része ellen. A megtámadott intézmények, a globalizálódó világ

gazdasági és katonai központjai szintén szimbólumértékűek. Egy hadban álló ország ugyanis mindig célpont, mindig számítani kell arra, hogy az ellenfelek előbb vagy utóbb megtalálják a legérzékenyebb pontokat, azokat és ott, ahol a legkisebb befektetéssel a legkomolyabb kár okozható.

A horizontot kissé tágítva úgy is fogalmazhatunk: a megtámadott ország vezette tömb, amely világunk lakosságának csupán kicsiny töredékét öleli fel, és amelyhez karpaszományos alhonnévi minőségben hazánk is egyre inkább hozzátartozik, nyomorban és szolgasorsban tartja a a világ túlnyomó részét. Mindemelllett ezt a viszonyt a "szabadság"-nak nevezett ideológiával támasztjuk alá, az ellene túlzottan berzenkedőknek pedig először csak az orrára koppintunk, de a

határozottabb aszfaltba lapítás sem jelent ritka kivételt, mint azt az utóbbi időszak történései pl. a nemrégien történt balkáni légiháború vagy más ezt tisztán bizonyítják.

Ártatlan polgári lakosságra támadni mélyen igazságtalan barbarizmus. A létfeltételeiket biztosító közintézmények és egyéb létesítmények lerombolása nem kevésbé. Az államilag vagy szövetségileg elismert erőszakszervezet gépesített hadosztályai esetében éppúgy, mint az ellene egyetlen lehetséges módon támadó terroristák eszközeivel. A lélekmilliókat követelő gazdasági alávetettség azonban szintén barbarizmus, és a jelen akciókat feltehetően majd szőnyegbombázással megtorló csapások ereje is az. Az egyetlen különség csupán a számszerűségükben, a hatékonyságukban, a hírértékükben van: ma több tízezer egy csapásra a mérleg állása, tegnap, tegnapelőtt milliók évente, és ki tudja még mit hoz a holnap vagy a holnapután.

De tényleg ártatlanok az áldozatok? Tényleg nem volt semmi szerepük a saját tragédiájukban? Természetesen ártatlanok, hiszen nem csináltak semmit. Büntetőjogi értelemben semmiképpen sem marasztalhatók el. Csupán beálltak a sorba, alávetették magukat a Rendszernek, és kiszolgálták annak lélekölő törvényeit és szabályszerűségeit. Úgy, mint legtöbbször itt és ott, Keleten, Nyugaton vagy máshol. Azét a rendszerét, amely tűzzel és vassal is könyörtelenül fenntartja a különbségeket és a magukat védeni nem tudók, a kicsik, a gyengék, a Természet és a Dél kizsákmányolását. Mindannyian vállaltuk a kis rész, a fogaskerék, a téglá szerepét, biztosítjuk a nyugodt hátországot, az utánpótlási vonalakat, a hadtápot. Ebben a helyzetben pedig legtöbbször nem számítunk ellencsapásra, vagy legalábbis nem arra, hogy az valaha minket is elérhet, és érhetően hatalmas a rémület, amikor egy-egy kőbor gránát vagy repesz megjelenik a láthatáron.

*Kilián Imre
tégla Gyűrűfűről*

MOZGALMI ÉLET

Bemutkozik az Indymedia

Bemutkozás:

Az Indymedia (Independent Media Center) a világ közel 50 országában működő, politikai és gazdasági csoportok érdekeitől független, a társadalmi változásokért elkötelezett önkéntesek médiája. Az Indymédia önkéntesek munkáján alapul, a csapat munkatársai semmilyen anyagi ellenszolgáltatásban nem részesülnek. A szerkesztőség felépítése nem hierarchikus, bárki aki szívesen részt venne a munkánkban, bármikor szabadon kapcsolódhat. Más médiumokkal ellentétben, az Indymedia nem hangoztatja objektivitását, a cikkek a szerzők szubjektív véleményét tükrözik. A híranyag bárki által szabadon szerkeszthető, írások, hang és képek cenzúra nélkül kerülnek fel az oldalra.

Céljaink:

Megteremteni a profiton alapuló vállalati média alternatíváját, olyan módon, hogy bárki által szabadon szerkeszthető médiumot biztosítunk. A mindennapos pitiáner belpolitikai csatározásoktól, rasszizmustól és megkülönböztetéstől mentes tájékoztatásra törekszünk. Teszünk azért, hogy olyan ügyek is napvilágra kerülhessenek, amelyekkel nem vagy alig foglalkozik a "hivatalos" média. Valamint az alulreprezentált társadalmi csoportok véleményét is képviselni tudjuk. Az Indymédia fórumot kíván biztosítani az alternatív gondolkodók és aktivisták számára, akik társadalmilag és gazdaságilag igazságosabb világ megteremtésén fáradoznak. Hozzájárulni egy olyan világ megteremtéséhez, amelyet a homogenitás és a kizsákmányolás helyett a sokszínűség és az együttműködés jellemez.

Szeretnénk rövid időn belül olyan "alternatív" hírportált létrehozni, amely összegyűjti a fontosabb a neten elszórva megtalálható rendezvények/protestek/kiállítások/beszélgetések/bulik hírét, és az aktuálpolitika helyett inkább a jövőbe mutató, globális problémákkal/ügyekkel foglalkozik.

Saját tapasztalatunk, hogy rengeteg jó ötlet/kezdeményezés nem valósul meg mert nincs elegendő infrastruktúra, kapcsolatrendszer, médiatámogatás, stb...ezért szeretnénk publikálási lehetőségen túl, a sok jó gondolatot meglévő közösségünkkel, kapcsolatrendszerünkkel, szervezési tapasztalatunkkal, infrastrukturális lehetőségeinkkel kiegészítve "cselekvéssé" konvertálni.

Elérhetőség:

Ha kapcsolatba szeretnél lépni a magyar indymedia csapattal, vagy szeretnél bekapcsolódni a munkánkba, oldalunkkal kapcsolatos észrevételed vagy problémád van írd a : indymedia@indymedia.hu e-mail címre.

Indymedia levelező lista:

imc-hungary@lists.indymedia.org.

Feliratkozás a listára:

Küldj egy levelet az imc-hungary-request@lists.indymedia.org címre, tárgy: subscribe vagy az <http://lists.indymedia.org/mailman/listinfo/imc-hungary> címen

KÖNYVISMERTETŐ

Ernest Callenbach:

Ecotópia

forrás:

*zöldirodalom levelező lista**zoldirodalom@zpok.hu*<https://www.zpok.hu/mailman/listinfo/zoldirodalom>

Az Ecotópia a zöld irodalom alapműve, hogy egyéb jelzőket ne is keressünk. 1975-ben jelent meg az Egyesült Államokban, 1992-ben adták ki magyarul, és rengeteg embernek jelentett életre szóló élményt - mit lehet még ehhez hozzátenni?

Ez a könyvajánlás merőben szubjektív lesz. Mit jelentett számomra az Ecotópia? Elsősorban válaszokat. Ha valaki ismeri Daniel Quinn Izmaeljét (a közeljövőben ezt a könyvet is ismertetni fogjuk itt a listán - a szerk.), akkor nyilvánvalóan emlékszik rá: Izmael elmagyarázta, hogyan lettek ilyenek a dolgok; de adós maradt a válasszal, hogyan lehetnének másnyelvenek. Az Ecotópia erről szól - ha lehetséges másik világ, akkor az a világ milyen lenne?

Ez a másik világ, Ecotópia, az USA néhány szakadár tagállamában valósul meg - miután 1980-ban elszakadtak az anyaországtól. A regény egyébként 1999-ben játszódik; egy amerikai riporter ecotópiái látogatásának krónikája.

Akárcsak az Izmael, az Ecotópia sem tartalmaz merőben új dolgokat. Inkább a ráismerés élményét adja: "igen ezt én is mindig így gondoltam, de nem tudtam ilyen jól összeszedni". Szép következetesen végigviszi a gondolatsort - mi lenne, ha egy államban valóban védenék a környezetet? Mi lenne, ha valóban tiszta lenne a levegő, fürödni lehetne a folyókban,

újratelepítenék az erdőket és száműznék a szmogot a városokból? Mi lenne, ha nem lennének autópályák, ha nem lennének óriáscégek, ha nem lennének tőzsdék és nem a fogyasztás lenne az elsőrendű feladatunk? Hogy nézne ki egy ilyen világ? Hogy érezné benne magát egy tősgyökeres amerikai riporter? És vajon hogy érezném benne magam én?

Köszönöm, én mindenesetre remekül. A könyv értékéből egyedül az a tudat von le, hogy nem rohanhattam rögvést az elolvasása után az Ecotóp Nagykövetségre, bevándorlási vízumért. Azért így is nagy hatással volt rám Callenbach könyve. Főként az, ahogy az ecotópiái emberi kapcsolatokat leírja. Azóta gyakran kapom azon magam, hogy azt figyelem: ökotóp módra csinálók-e valamit? és ha igen, akkor meg is van a válasz rá, hogy miért élvezem azt a dolgot annyira. Szóval, amatőr pszichoterápiának sem utolsó.

Ez talán zárógondolatnak is megteszi. Szerintem elsősorban azért érdemes elolvasni ezt a könyvet, hogy jobb kedvünk legyen, és tudjuk, milyen ökotóp módon mosogatni, reggelizni, jegyet váltani vagy szeretkezni (utóbbi egészen elképesztő). És még ezer más okból, kinek mi a fontosabb.

Hasznos Erika

(Göncöl Kiadó 1992, 268 oldal)

A könyv beszerezhető közvetlenül a Göncöl Kiadótól (1114 Bp., Ulászló u. 68., tel.: 361-4370) ill. a Zöld Boltban (1054 Bp., Vadász u. 29.). Ára: 650 Ft

TÖRTÉNETEK

Szul tánok

A szultán párnáira heveredve így szólt:

- Ne mondj több mesét Seherezádé. A valóságról akarok hallani, vagy leüttetem a fejedet.

-Úgy lesz uram, válaszolt engedelmesen Seherezádé és elkezdte: Mielőtt a háremembe kerültem a palota konyhájában mosogattam a piszkos edényeket és ...

- Jó, jó, elég! Megkegyelmezek, de többet ne kerülj a szemem elé.

György Ottília

Gaia sajtószemle <http://foek.hu/gaia> ■ **Kiadja az Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület (ETK)** ■ Alapította: György Lajos (Piros) gyorgy@koki.hu ■ Összeállította: Bukta Csaba polgári szolgálatos gaiaszerk@zpok.hu ■ Hálózati terjesztés: Fidrich Róbert (Fidusz) fidusz@zpok.hu ■ Az Egyesület elnöke: Móra Veronika move@okotars.hu ■ A szemle megjelenését támogatja a Környezetvédelmi Minisztérium KAC és az Ökotárs Alapítvány ■ ISSN 1419-1776 ■ Az ETK és a szerkesztőség postacíme: 1054 Budapest, Vadász utca 29. ■ A szerkesztő a beküldött anyagokat esetleg tömöríti, a fölösleges idegen szavakat magyarra fordítja. A hozzászólások terjedelme nem múlhatja felül az eredeti írást. ■ Mindenkit szeretettel várunk kedd esténként 18 és 20 óra között összejöveteleinken, a Bp. V. Vadász utca 29. alatt.